

Lapuan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelma

Esi- ja perusopetuksen, perusopetukseen valmistavan opetuksen
sekä lukiokoulutuksen opiskeluhooltosuunnitelma

Hyväksytty: 27.10.2025 Sivistyslautakunta §138

Voimaantulo: 1.1.2026

Sisällysluettelo

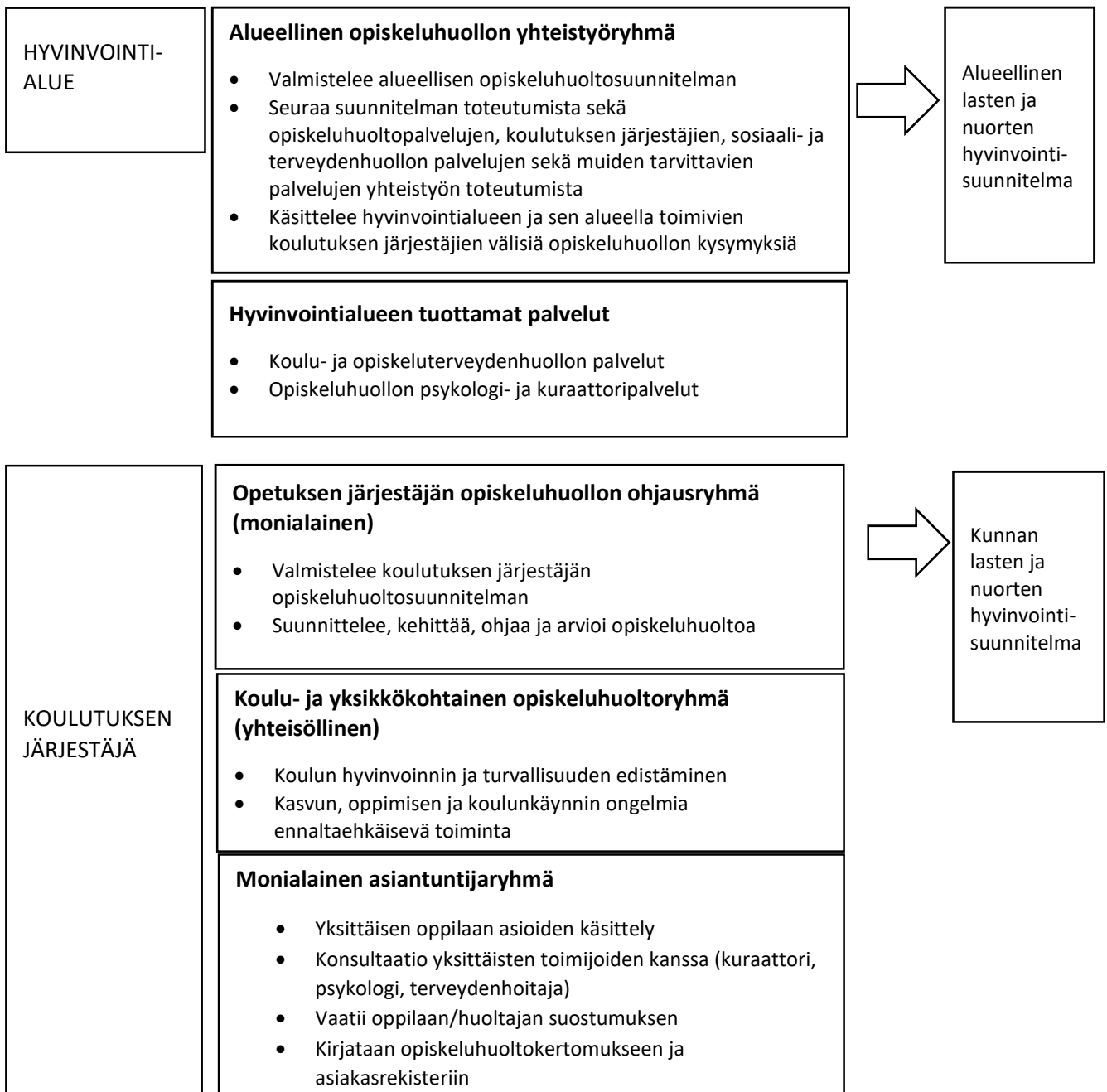
1. Opiskeluhoitotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet	3
Opetuksen järjestäjän ohjaus opiskeluhoitotyölle	5
Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset opiskeluhoollon ohjausryhmän toiminnassa	7
2. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista	9
3. Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi	11
Koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	11
Koulutuksen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen lukiokoulutuksessa	12
Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	13
Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkasteluksi	14
Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opiskelevien oppilaiden palvelut	15
4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)	15
Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin	16
Yksilökohtaiset opiskeluhoitopalvelut	16
Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen	16
Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan osallistumisen epäämisen yhteydessä	18
Opettajan laajaan terveystarkastukseen antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytännöt koulussa	20
Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytännöt	20
Lapuan kaupungin koulujen ja oppilaitosten lääkehoitosuunnitelma	22
5. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	23
6. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	25
Ennalta ehkäisevät toimet	25
Esiintyvyyden seuraaminen	26
Ongelmatilanteisiin puuttuminen	26
Jälkiseurannan käytännöt	29
Opettajan ja rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta toiminnasta	29
7. Kriisisuunnitelma	29

1. Opiskeluhoultotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluhoultotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Tässä dokumentissa kuvataan Lapuan kaupungin opiskeluhoollon toimintaperiaatteet, tavoitteet ja toimenpiteet opetuksen järjestäjän tasolla. Lisäksi oppilaitokset täsmentävät käytännön toimintaa ja tavoitteita yksikötasolla. Opiskeluhoultosuunnitelma on yhteinen esi- ja perusopetukselle, valmistavalle opetukselle sekä lukiokoulutukselle. Dokumentissa on erotettu sinisellä fontilla valtakunnallinen määrittelyteksti. Lukiokoulutusta erikseen koskevat osiot on kirjattu kursivilla. Yhteisissä osuuksissa oppilaista ja opiskelijoista käytetään yleiskäsitettä oppilas.

OPISKELUHUOLLON RAKENNE

Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoito on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhoito sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Opetuksen järjestäjän ohjaus opiskeluhoitotyölle

Kaupungin tasolla opiskeluhoitoa ohjaa opiskeluhoitoyhdistys. Ohjausryhmä vastaa opiskeluhoitoyhdistyksen yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Puheenjohtajana toimii opetusjohtaja. Toiminta perustuu perusopetuslakiin, opetussuunnitelmaan, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Ryhmään kuuluu moniammatillinen edustus eri toimialoilta: opetus, varhaiskasvatus, kuraattorit, sosiaalityö, koulupsykologit, erityisopetus ja terveydenhuolto. Ryhmässä on edustettuna kasvatuspolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Ohjausryhmä kokoontuu kuukausittain (kuukauden 3. keskiviikko kello 9-10) etäyhteyden kautta. Neljä kertaa vuodessa opiskeluhoitoyhdistys kokoontuu osana lasten ja nuorten hyvinvointiryhmää sekä perhekeskuksen johtoryhmää.

Ohjausryhmän tapaamiset on teemoitettu alla olevan vuosikellon mukaisesti

Aikataulu	Teemat	Kohderyhmät
elokuu	Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä Toiminnan rakenne, yhteiset tavoitteet ja yhteistyö Vaihtuva teema (mielen hyvinvointi, arjen hyvinvointi) ohjausryhmän vuosikello ja toiminnan suunnittelu, koulujen ohjeistaminen tieto kerättävistä indikaattoreista, lukuvuosisuunnitelmaan kaupungin yhteiset hyvinvoinnin tavoitteet sekä koulukohtaiset tavoitteet (myös kuvaus suunnitellusta toiminnasta)	kaikki
syyskuu	johtaminen ja hyvinvointi ohjeistukset ja käsitteet, opiskeluhoitosuunnitelma	kaikki
lokakuu	Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä Ennaltaehkäisevä päihdetyö, mielenterveys, turvallisuus	
marraskuu	Oppilas- ja opiskelijakunnan osuus opiskeluhoitoyhdistyksen kehittämisessä; oppimista ja osallisuutta tukevan ilmapiirin edistäminen; poissaolojen, kurinpidon ja kiusaamisen seuranta: yksiköiden käytänteiden esittelyä; nuorisotyö; kodin kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen; opiskelijoiden itsearviointin mahdollisuuksien kehittäminen	lukio + yläkoulu oppilas- ja opiskelijakunnan edustus
joulukuu	Lasten parlamentin ja oppilaskuntien osuus opiskeluhoitoyhdistyksen kehittämisessä; oppimista ja osallisuutta tukevan ilmapiirin edistäminen; kodin kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen;	varhaiskasvatus ja alakoulu lasten parlamentin edustus

	oppilaiden itsearvioinnin mahdollisuuksien kehittäminen	
indikaattoritiedon kerääminen kouluilta		
tammikuu	Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä Teemana osallisuus ja lapsivaikutusten arviointi poissaolojen, kurinpidon ja kiusaamisen seuranta	kaikki
helmikuu	Tiedon kulku ja nivelvaiheet, laajennettu oppivelvollisuus, etsivä nuorisotyö, Ohjaamo	lukio + yläkoulu opot, Tuva ja Paukun paja, Ohjaamo, etsivä nuorisotyö
maaliskuu	tiedon kulku ja nivelvaiheet, yhteistyö vammaispalveluiden, lapsiperhetyön ja kuntoutuksen kanssa	varhaiskasvatus + alakoulut Vammaispalvelut, lapsiperhetyö, kuntoutus, vammaisneuvosto
huhtikuu	Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä vanhemmuuden tuki, kolmas sektori, ryhmätoiminnot, kohtaamispaikkatoiminta HYTE-tulokset	kaikki
toukokuu	Katsaus kuluneeseen lukuvuoteen jokaisen toimijan osalta	kaikki
indikaattoritiedon kerääminen kouluilta + koonti toteutuneista kouluympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkistuksista, muut yksiköiden terveiset Opiskeluhoitopalveluiden tarpeen kartoitus		
kesäkuu	toiminnan arviointi, tulevan lukuvuoden rakenteet (henkilömuutokset ym.), palveluverkon ja toimijoiden tehtävien kuvaaminen erityisesti rajapintojen osalta ohjeistus suunnitelmien päivittämisestä, hyvinvoinnin tavoitteiden kiinnittäminen, turvallisuuden, esteettömyyden ja terveellisuuden toteutumisen seuranta	kaikki

Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset opiskeluhuollon ohjausryhmän toiminnassa

Tiedon kulku yksiköiden ja opiskeluhuollon ohjausryhmän välillä on erittäin tärkeää toiminnan laadun varmistamisen ja kehittämisen kannalta. Opiskeluhuoltolain nojalla koulutuksen järjestäjän on arvioitava opiskeluhuollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä kunnan opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa sekä osallistuttava ulkopuoliseen opiskeluhoitoa koskevaan arviointiin.

Kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmä kerää koululta lukukausittain seurantatiedon (lukumäärät syksyiltä ja keväältä) seuraavista asioista:

- 1) Kiusaamistapaukset selvitysryhmässä
- 2) Kasvatuskeskustelut
- 3) Jälki-istunnot
- 4) Kirjalliset varoitukset
- 5) Määräaikaiset erottamiset
- 6) Koulupäivän epäämiset
- 7) Oppilaat, joilla poissaoloja yli 2 viikon tuntimäärän verran
- 8) Poissaoloihin liittyvät Tuen käsikirjan ohjeistuksen mukaiset palaverit
- 9) Yksilölliset opiskeluhoitopalaverit
- 10) Yhteisölliset opiskeluhoitopalaverit

Koululla on tilastoitava edellä mainittuja lukuja säännöllisesti.

Lisäksi lukuvuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä arvioidaan koulukohtaisesti hyvinvointityötä ja tavoitteiden saavuttamista. Opiskeluhuollon ohjausryhmälle tuodaan vuosittain vähintään yksi positiivinen nosto opiskeluhoitotyön kehittämisestä.

Kouluilta kerätty indikaattoritieto käsitellään ohjausryhmässä. Kaupungin tason havainnoista ja mahdollisista toimenpiteistä tiedotetaan rehtoreita ja tarvittavia yhteistyötahoja. Rehtori tiedottaa koulunsa henkilöstöä, oppilaita ja huoltajia.

Ohjausryhmä käsittelee myös kansallisten kyselyjen, kaupungin oman hyvinvointikyselyn sekä koulujen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä hyvinvoinnin tarkastelun tuloksia ohjaten näiden perusteella opiskeluhoitoa.

Tehtyjen havaintojen perusteella kaupungin opiskeluhoollon yhteisiksi teemoiksi on valittu seuraavat:

Teema	Toimenpiteet
Mielen hyvinvoinnin taidot Tavoite: Omien mielenterveystaitojen ja resilienssin kehittäminen, mielenterveyshaasteiden ennaltaehkäisy	Mielen hyvinvoinnin taitojen suunnitelmallinen opettaminen Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu osana koulun arkea Hyvinvointitaitojen vuosiluokkaistettujen teemojen käyttöönotto esi- ja perusopetuksessa, lukiolla omat teemat
Yhteisöllisyys Tavoite: Kokemus turvallisuudesta, osallisuudesta, autonomiasta ja pystyvyydestä	Me-hengen luominen koko kouluyhteisöön Salliva toimintakulttuuri, hyväksynnän ja yhteenkuuluvuuden tunteen saavuttaminen Yhteisön yhteiset pelisäännöt Kiusaamiseen ja häirintään puuttuminen Turvalliset aikuiset tuttuina osana arkea, toimijoiden näkyvyys Osallisuuden ja autonomian tunteen vahvistaminen
Terveelliset elämäntavat Tavoite: Omaa terveellistä elämäntapaa edistävien elementtien tunnistaminen	Arjen terveellisten valintojen edistäminen Kouluruokailuun osallistuminen Liikunta osana koulupäivää (ml. koulumatkat) Mielekkään harrastuksen mahdollistaminen Fyysinen terveys (uni, hygienia, ravitsemus, suun terveys ym.) Päihteettömyys

Lukuvuosisuunnitelmissaan koulut avaavat, miten toimenpiteet näkyvät arjen toiminnassa osana yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä. Toimenpiteitä ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan osana lukuvuosisuunnitelman arviointia. Kaupungin yhteisten tavoitteiden lisäksi koulu valitsee hyvinvointikyselyn ja muiden havaintojen perusteella omia hyvinvointitavoitteitaan.

2. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opiskeluhoollon palveluiden kokonaistarve arvioidaan kullakin koululla lukuvuosittain kesäkuun ensimmäisen viikon loppuun mennessä yhteistyössä opiskeluhoollon henkilöstön kanssa. Tiedot kerätään yhteiseen Drive-tiedostoon, mistä opetuksen järjestäjä kokoaa koonnin opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan. Hyvinvointialue ilmoittaa arvion käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista.

Opiskeluhoollon palveluiden tarvetta arvioitaessa huomioidaan koulun oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Lisäksi huomioidaan eri ikäisten, tukea saavien oppilaiden ja maahanmuuttotasaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Opiskeluhoollon ohjausryhmä voi vuosittain osoittaa indikaattoreita, joiden mukaan yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä kohdennetaan. Koulut valitsevat vuosittain oman hyvinvointikyselyn pohjalta yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kehittämiskohteen. Näihin teemoihin käytettävä opiskeluhoitohenkilön työpanos otetaan huomioon palveluiden tarvetta arvioitaessa.

Lain ja suositusten mukaiset oppilas/opiskelijamäärät:

Kouluterveydenhoitaja 460 oppilasta (laskennallisesti oppilaalle 4,99min/vko) työaika 38,25h/vko
 opiskeluterveydenhoitaja 570 oppilasta (laskennallisesti opiskelijalle 4,03min/vko) työaika 38,25h/vko

kuraattori 670 oppilasta (laskennallisesti oppilaalle/opiskelijalle 3,38min/vko) työaika 37,75h/vko
 psykologi 780 oppilasta (laskennallisesti oppilaalle/opiskelijalle 2,90min/vko) 37,75h/vko

Tavoite yhteisölliseen työhön 30%

2025-2026		KURAATTORI				TERVEYDENHOITAJA				PSYKOLOGI			
	oppilas- määrä	palvelujen tarve h/vko		palvelua tarjolla h/vko		palvelujen tarve h/vko		palvelua tarjolla h/vko		palvelujen tarve h/vko		palvelua tarjolla h/vko	
		yhteisöllinen työ ja yhteistyö	yksilöllinen työ	yhteisöllinen työ ja yhteistyö	yksilöllinen työ	yhteisöllinen työ ja yhteistyö	yksilöllinen työ	yhteisöllinen työ ja yhteistyö	yksilöllinen työ	yhteisöllinen työ ja yhteistyö	yksilöllinen työ	yhteisöllinen työ ja yhteistyö	yksilöllinen työ
Varhais- kasvatuksen esiopetus- ryhmät	43	1	1,5			1	2,5			0,5	1,5		
Alanurmo sis. esiopetus	132	2	5			3	7,5			1,75	4,5		
Haapakoski sis. esiopetus	48	0,75	2			1	2,75			0,5	1,5		
Hellanmaa	33	0,5	1			0,75	2			0,5	1		
Kauhajärvi	24	0,5	1			0,5	1,5			0,25	0,75		
Keskuskoulu sis. esiopetus	291	5	11,5			7,25	17			4,25	9,75		
Liuhtari sis. esiopetus	207	3,5	8			5	12			3	7		
Männikkö	27	0,5	1			0,75	1,5			0,25	1		
Pouttu	55	1	2			1,25	3,25			0,75	1,75		
Ritavuori sis. esiopetus	214	3,5	8,5			5,25	12,5			3	7,25		
Ruha	44	0,75	1,75			1	2,5			0,5	1,5		
Tiistenjoki	47	0,75	2			1	2,75			0,5	1,5		
Yläkoulu	562	9,5	22			14	32,75			8	19		
Lukio	302	5	12			6	14,25			4,25	10,25		
Yht. tunteja		34,25	79,25			47,75	114,75			28	68,25		
Yht. henkilö- työvuosia		3				koulu 3,75 opiskelu 0,5				2,5			

Päivitetty 13.6.2025

3. Toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (*opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoolto*) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto tarkoittaa toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Koulukohtaisten opiskeluhooltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö on laajimmillaan määriteltynä kaikkien koulun arkeen kuuluvien henkilöiden työskentelyä yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskeluhooltotyö näyttäytyy siis kaikessa koulun toimintakulttuurissa.

Opiskeluhooltotyötä johtaa rehtori. Lisäksi koordinoimassa ja ohjaamassa on nimetty koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä. Ryhmä on monialainen asiantuntijaryhmä, joka vastaa omalta osaltaan oppilaitoksen opiskeluhooltotyön suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmässä on vakiokokoonpano ja siinä voidaan tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. HUOM! Ryhmässä ei milloinkaan käsitellä yksittäisen oppilaan opiskeluhoollollisia asioita.

Koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän keskeisin tehtävä on suunnitella ja pitää yllä yksikön yhteisöllistä opiskeluhooltotyötä. Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko yksikössä edistetään oppilaiden/opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskelu ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoolltoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Yhteisöllisessä työssä on tärkeää huomioida oppijoiden, huoltajien sekä tarvittaessa sidosryhmien riittävä kuuleminen ja osallisuus yhteisistä asioista.

Yhteisöllisessä opiskeluhoollossa painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmä määrittää yksiköille yhteisiä toimintaohjeita, vuosittaiset painopistealueet sekä muita erikseen sovittavia tehtäviä. Tarkempi listaus huomioitavista asioista löytyy Tuen käsikirjasta.

Koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän tulee määritellä yksikkökohtaisesti:

- mikä on tarvittava määrä kokoontumisia (minimi 4 kertaa lukuvuodessa)
- mikä on ryhmän kokoonpano
- mikä on kalenteroitu vakioaika ja toimintamalli koulukohtaiselle opiskeluhooltoryhmälle
- mikä on toimintamalli yksilöllisessä opiskeluhoollossa, kun tarvetta ilmenee
- mitkä ovat koulun omat lukuvuoden painopistealueet yhteisöllisessä hyvinvointityössä ja mitä konkreettisia toimia tehdään
- miten kaupungin yhteinen painopistealue näkyy koulun toimintakulttuurissa ja sen kehittämisessä
- millaisilla toimenpiteillä lisätään oppilaiden osallisuutta

- millaisilla toimenpiteillä edistetään kouluun kiinnittymistä yhteisötasolla
- miten koko kouluyhteisö sitoutetaan yhteisölliseen opiskeluhoitotyöhön
- koulun yhteisöllisen opiskeluhoitollon vuosikello
- ryhmä arvioi toimintaansa aina lukuvuoden päätteeksi ja arviointi kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan

Yksiköiden suunnitelmat kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä raportoi vuosittain kaupungin opiskeluhoitollon ohjausryhmälle opiskeluhoitotyön toiminnasta, toteutumisesta, onnistumisista sekä kehittämistarpeista.

Jos koulun kanssa saman katon alla järjestetään esiopetusta, kuuluu sekin yhteisöllisen opiskeluhoitollon piiriin. Vuosikellossa huomioidaan esiopetuksen toimijoiden osallistuminen toimintaan. Yhteisiin kokouksiin (vähintään neljä kertaa lukuvuodessa) kutsutaan esiopettaja(t) sekä varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Yhteisöllisen opiskeluhoitollon kokouksista tehdään aina muistio ja se saatetaan kouluyhteisön tietoon (esim. yhteinen Drive). Vastuu opiskeluhoitollon suunnittelusta, toteuttamisesta ja kirjaamisesta on opetuksen järjestäjällä (rehtori, opettajat). Muut toimijat (mm. terveydenhoitaja, kuraattori) tekevät omat kirjauksensa omiin rekistereihinsä.

Koulutuksen osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen lukiokoulutuksessa

Lukiolain mukaan opiskelijalla on velvollisuus osallistua opetukseen, jollei hänen poissaololleen ole perusteltua syytä (LL 30§). Perusteltu syy poissaololle on esim. sairaus tai etukäteen pyydetty lupa poissaoloon.

Alaikäisen opiskelijan poissaolot selvittää huoltaja. Täysi-ikäinen opiskelija selvittää itse poissaolonsa ja toimittaa poissaolosta terveydenhoitajan tai lääkärintodistuksen tai muun luotettavan selvityksen. Jos täysi-ikäinen opiskelija antaa huoltajille jatko-oikeuden Wilma-tunnusten käyttöön, tällöin poissaolot selvittää huoltaja.

Yksittäiseksi oppitunniksi poissaololupa pyydetään kyseisen tunnin opettajalta. Enintään kolmeksi koulupäiväksi poissaoloon pyydetään lupa ryhmänohjaajalta. Kolmea päivää pitemmäksi ajaksi luvan poissaoloon myöntää rehtori.

Poissaololupaa pyytää alaikäisen opiskelijan huoltaja ja täysi-ikäinen opiskelija itse. Lupa-anomukset tehdään Wilman valikossa Hakemukset ja päätökset hyvissä ajoin ennen poissaoloa. Anomukseen liittyvä päätös näkyy Wilman valikossa Hakemukset ja päätökset ja lisäksi poissaolomerkinnöissä hyväksyttynä.

Lomamatkoista tms. johtuvat poissaolot tulee pyrkiä ajoittamaan koulun loma-ajoille, päättöviikoille poissaololupia myönnetään vain erittäin painavista syistä. Opiskelija pyytää opiskeluohjeet etukäteen ennen matkaa ja on itse vastuussa opintojen etenemisestä. Milloin poissaololupaa ei ole voitu ennalta pyytää (esim. äkillisen sairastumisen vuoksi), poissaolosta tulee ensimmäisenä poissaolopäivänä ilmoittaa ryhmänohjaajalle Wilmassa tai puhelimitse. Poissaolo on selvitettävä välittömästi kouluun palattuun, kuitenkin viimeistään viikon kuluessa. Mikäli poissaoloselvitystä ei tehdä määräajassa, poissaolomerkinnät jäävät punaisiksi (=luvatonta poissaolo).

Työssä käyminen ja autokoulun ajotunnit eivät ole hyväksyttäviä poissaolon syitä. Opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää lupa poissaoloon (kesä)työhaastattelun ja liukasajoharjoittelun johdosta.

Jos opiskelijalla on poissaoloja runsaasti, toimitaan opiskeluhuollon toimintamallin mukaan. Ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijan kanssa, ottaa yhteyttä kotiin ja tiedottaa asiasta terveydenhoitajalle ja/tai kuraattorille.

Luvaton oppitunnilta poissaolo vaikuttaa opiskelun arviointiin alentavasti. Opettajat voivat määrätä opiskelijalle ylimääräisiä tehtäviä ja opiskelija voi menettää oikeutensa osallistua kokeeseen. Opintojakson arviointimerkinnäksi tulee K (=kesken).

Poissaoloista koepäivinä ja uusinnoissa on aina annettava luotettava selvitys. Jos opiskelija jättää saapumatta uusintaan ja jos luotettavaa selvitystä ei anneta, hylätyn suorituksen uusinta katsotaan toistamiseen hylätyksi, ja opiskelijan katsotaan käyttäneen kaikki uusintakoekertansa. Jos opiskelija jättää tulematta hyväksytyn uusintaan, hänen katsotaan käyttäneen korotuskertansa.

Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
Kaikki Lapuan koulut ovat päihteettömiä opiskelu- ja työympäristöjä. Tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden (myös nikotiinipussit ja vape) ja päihteiden käyttö sekä hallussapito ovat lain mukaan kielletty alle 18-vuotiailta. Täysi-ikäisten opiskelijoiden osalta tupakointi ja savuttomien tupakkatuotteiden käyttö on kielletty lukio-opetusta antavan oppilaitoksen sisätiloissa sekä sen käytössä olevilla ulkoalueilla. Päihteistä ja päihteiden käytöstä keskustellaan terveystarkastusten yhteydessä. Tarvittaessa ohjataan jatkohoitoon. Lukuvuosisuunnitelmaan voidaan sisällyttää päihdevalistustapahtumia. Lukion hyvinvointiryhmä (koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä) sopii ja vahvistaa tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttumisen käytänteet sekä tiedottaa niistä.

Mikäli alaikäisellä oppilaalla on hallussaan tupakkatuotteita tai päihteitä, toimitaan seuraavasti:

- Ensisijaisesti oppilasta pyydetään itse luovuttamaan hallussaan olevat kielletyt aineet/ tavarat.
- Opettajalla ja rehtorilla on oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta.
  - Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.
  - Oppilaan tarkastajan tulee olla samaa sukupuolta.
  - Tarkastamisessa ei saa käyttää voimakeinoja.
  - Tarkastamisessa tulee olla tarkastajan kanssa toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva.
  - Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.
- Tarkastamisesta ja takavarikoimisesta tulee täyttää Wilma-lomake ja siitä tulee informoida oppilaiden huoltajia.
- Alle 18-vuotiaalle ei luovuteta tupakka/ päihdeaineita. Takavarikoidut tuotteet ja esineet voidaan luovuttaa vain oppilaan huoltajille.
- Koululla tupakkatuotteita tai päihteitä käyttänyttä oppilasta informoidaan kasvatustarkastelussa tupakoinnin/päihteiden vaaroista. Hän voi tavata myös terveydenhoitajan. Vanhempiin otetaan yhteyttä.

- Päihde-epäilyn herätessä oppilaan tilanteesta voidaan konsultoida oppilashuollon henkilöstöä. Huoltajiin ja tarvittaessa myös muihin yhteistyötahoihin (sosiaalitoimi, poliisi) otetaan yhteyttä.

Kouluissa huomioidaan päihdekasvatus osana ympäristöopin ja terveystiedon opetusta sekä muita oppiaineita. Päihdekasvatuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös koulun ulkopuolisia toimijoita.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkasteluksi

Opiskelu ympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys oppilaan ja opiskelijan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Terveellinen ja turvallinen opiskelu ympäristö sekä hyvinvoiva yhteisö muodostuvat hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista olosuhteista. Myös henkilöstö hyötyy terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä ja hyvinvoivasta yhteisöstä.

Oppilaitosten terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa (asetus 338/2011). Se on useiden eri viranomaisten vastuulla. Yhteistyö edellyttää toimivia rakenteita sekä yhteistä sopimista toimintatavoista ja vastuista. Nämä yhteistyön käytänteet sovitaan paikallisesti.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan tarkastamalla oppilaitokset **kolmen vuoden välein** (terveydenhuoltolaki 1326/2010). Muilla viranomaisilla on velvollisuus osallistua tarkastuksen yhteistyöhön.

Kaikki koulu- ja opiskeluterveydenhuollon piirissä olevat oppilaitokset on tarkastettava. Myös esiopetusyksiköt tulisi tarkastaa monialaisesti. Terveystieteiden laissa 763/1994 velvoittaa tarkastamaan kaikki kokoontumistilat ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki huolehtimaan myös esiopetuksen ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista.

Tarkastusten lisäksi terveellisyttä, turvallisuutta sekä hyvinvointia tulee kuitenkin yksiköissä seurata, ylläpitää ja kehittää jatkuvasti.

Kouluittain toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa turvallisuusharjoitus (sisään suojautuminen ja poistumisharjoitus) joko yksikön sisäisesti tai yhdessä viranomaisen kanssa.

Pelastussuunnitelma pidetään ajantasaisena ja siinä hyödynnetään riskikartoituksen tuloksia.

Sisäilmailmoitukset tehdään kaupungin mallin mukaisesti. Malli löytyy kaupungin sisäisestä intrasta.

Kun arjessa huomataan esteettömyyteen tai turvallisuuteen liittyvä epäkohta, siitä tiedotetaan välittömästi rehtorille tai muulla sovitulla tavalla eteenpäin.

Koulun hyvinvointikyselyn tuloksia tarkastellaan myös terveellisuuden ja turvallisuuden näkökulmasta.

Oppilaiden esiin nostamat epäkohdat otetaan käsittelyyn.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa opiskelevien oppilaiden palvelut

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa olevat oppilaat ovat oikeutettuja samoihin opiskeluhuollon palveluihin kuin muutkin oppilaat. Lisäksi tarvittaessa on tehtävä yhteistyötä perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa.

Osallisuuden varmistamiseksi oppilaiden on saatava tarvittavat tulkitservisipalvelut. Tulkkipalveluja käytetään myös huoltajien tiedottamiseen ja yhteistyöhön, jotta heidän ymmärtämisensä voidaan varmistaa. Huoltajien tulee saada tarpeellinen tieto suomalaisesta koulujärjestelmästä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

4. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuihin hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yksilöllistä opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan ja hänen huoltajiensa kanssa. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuihin hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.

Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia tietoja huoltajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Tieto oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta on saatettava oppilaiden/opiskelijoiden sekä huoltajien tietoon. Kukin yksikkö vastaa tiedottamisesta omalta osaltaan.

Lukiokoulutuksessa lääkärit ja terveydenhoitajat osallistuvat sairaanhoitopalvelujen tarjoamiseen omilla vastaanotoillaan sovituin periaattein. Palveluja voidaan järjestää ajanvarauksella tai ilman ajanvarausta. Opiskeluhuollon työntekijät tiedottavat käytännöistä lukuvuoden alkaessa.

Kiireellisessä sairaanhoidossa opiskelija ohjataan hyvinvointialueen päivystysvastaanotolle. Kiireisellä sairaanhoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arvioita tai hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista.

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään, kuraattoriin tai psykologiin. Samassa yhteydessä luovutetaan tiedossa olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Huoltajalle ilmoitetaan opiskeluhuoltopalveluihin ohjaamisesta.

Yksilökohtaiset opiskeluhuoltopalvelut

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

- 1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja
- 2) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja
- 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa
- 4) koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveystalvveluja

Yksilöllinen opiskeluhuolto tulee kyseeseen esimerkiksi, kun:

- järjestettäessä oppilaan pedagogista tukea käy ilmi, että oppilaan tilanne (koulunkäynti, perhetilanne, vapaa-aika) vaatii monialaista työskentelyä
- kun todetaan, että koulun kaikki tuki- ja opiskeluhuoltopalvelut ovat olleet käytössä, mutta riittämättömiä
  - harkitaan sairaalaopetuksen tarvetta
  - harkitaan interventio- tai intensiivimallin käyttöönottoa
- oppilaan kurinpidollisissa toimissa erillisen ohjeen mukaan
- Tuen käsikirjan ohjeen mukaan, kun oppilaalle on kertynyt poissaoloja
- oppilaalle järjestetään sairauden vuoksi erityisjärjestelyitä
- huoli herää terveystarkastuksessa
- koululle on ilmaistu huoli oppilaasta koulun ulkopuolelta (nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido tai poliisi)

On huomioitava, että yksilöllisen opiskeluhuollon piiriin ohjaaminen perustuu huoleen, joka voi herätä kenellä tahansa koulun toimijalla. Kaikilla kaupungin työntekijöillä on ilmoitusvelvollisuus, mikäli hänelle ilmenee huoli lapsen hoidosta tai huolenpidosta. Tätä velvollisuutta eivät estä koulun käytänteet tai salassapitovelvollisuus.

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen

Yksilöllisen opiskeluhuollon asiantuntijaryhmää muodostettaessa on tärkeä pohtia, onko kyseessä opiskeluhuollollinen asia vai oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä asia, koska niiden käsittely perustuu eri lakeihin.

OPISKELUHUOLTO		OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI
Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin	PERUSTUU	Perusopetuslakiin
Tapauskohtaisesti koottava asiantuntijaryhmä, johon osallistuu opiskeluhooltohenkilöä ja muut tarvittavat asiantuntijat	KOKOONPANO	Oma opettaja, huoltaja, oppilas sekä tarvittaessa koulun muut asiantuntijat
Oppilaan (tai ellei kykene harkintaan, huoltajan) suostumus tarvitaan aina kokoontumiseen, kokoonpanon nimeämiseen sekä tietojen luovuttamiseen	SUOSTUMUS	Ei pakollinen
Ei käsittele oppimisen tuen asioita. Voi kuitenkin täydentää tuen järjestämisen prosessia.	PAINOPISTE	Oppimisen ja koulunkäynnin tuen arviointi ja suunnittelu. Ei käsittele yksilöllisiä opiskeluhoollollisia asioita.
Tarve ryhmän koolle kutsumiseen perustuu huoleen. Tarve määrittelee myös osallistuvat yhteistyötahot. Voidaan hyödyntää konsultaatiota.	KOKOONTUMINEN	Tarve ryhmän koolle kutsumiseen perustuu huoleen oppimisesta. Tarve määrittelee ryhmän kokoonpanon. Voidaan hyödyntää konsultaatiota.
Opiskeluhooltokertomus sekä opiskeluhoollon ammattilaisten omat lakisääteiset kirjaukset	KIRJAUKSET	Tuen asiakirja
Salassa pidettävä. Tietojen luovutus vain oppilaan (huoltajan) suostumuksella.	JULKISUUS	Salassa pidettävä. Tieto kuuluu oppilasta opettaville ja tukea järjestäville tarpeen mukaan. Muu tietojen luovutus huoltajan suostumuksella. Uudelle opetuksen järjestäjälle on siirrettävä opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto.

Yksittäiseen opiskelijaan liittyvät huolet käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Ryhmän kokoa se ammattilainen, jolla huoli herää.

Asiantuntijaryhmä voi kokoontua ja asiantuntijoita nimetään jäseneksi **vain opiskelijan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.**

Ryhmän kokoonpano rakennetaan aina tarpeen mukaan, eli mukana ei ole ketään vakiojäsentä. Tarpeen mukaan koottava ryhmä voi koostua muun muassa seuraavista asiantuntijoista:

- terveydenhoitaja
- kuraattori
- psykologi
- opinto-ohjaaja
- erityisopettaja
- luokanopettaja
- kouluvalmentaja
- koulunkäynninohjaaja
- luokanvalvoja tai muu koulun kannalta keskeinen opettaja
- rehtori

Monialaisesta asiantuntijaryhmästä nimetään vastuhenkilö (puheenjohtaja).

Yksilöllisestä opiskeluhuoltotapaamisesta laaditaan opiskeluhuoltokertomus Wilmaan.

Ryhmän puheenjohtaja vastaa siitä, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen opiskeluhuoltokertomukseen Wilmaan ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla opiskeluhuoltorekisterissä. Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltorekisterin vastuuhenkilönä toimii opetuspäällikkö.

Ryhmä nimeää vastuuhenkilön, joka kirjaa muistion aikajärjestyksessä (sihteeri).

Ryhmän toimijat vastaavat omalta osaltaan, että lain edellyttämät kirjaukset tulevat tehtyä (muun muassa kuraattorien asiakasrekisteri ja terveydenhuollon potilaskertomukset).

Opiskeluhuoltoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään.

Ryhmän keskustelut ja tallennetut tiedot ovat salassa pidettäviä. Ryhmään osallistuvat eivät saa jakaa tietoja eteenpäin, ellei:

- ole oppilaan (tai asian arvioimisen edellytysten puuttuessa huoltajan) suostumusta
- laki määrää

Ryhmän järjestämisestä ja toteuttamisesta vastaavat henkilöt voivat jakaa keskenään tietoja, jotka ovat **välttämättömiä** opiskeluhuollon järjestämiseksi.

Oppilaan vaihtaessa koulua, täytyy olla suostumus siirtää tietoja aikaisemmista opiskeluhuollollisista toimista.

Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan osallistumisen epäämisen yhteydessä

Opiskeluhuollolliset toimet kirjattu punaisella.

KURINPITOTOIMET			
Poistaminen jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkatilasta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta	Opettaja tai rehtori tai molemmat yhdessä	Ilmoitettava huoltajalle ennalta määritellyllä tavalla. Kirjattava Wilma-lomakkeelle.	Valvonta järjestettävä. Varmistettava oppiminen ko. tunnin tavoitteiden osalta. Järjestetään tarvittava yksilöllinen opiskeluhuolto. Jos on käytetty välttämättömiä voimakeinoja, tehdään kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle.
Jälki-istunto Opetuksen häiritseminen, järjestyksen rikkominen, vilpillinen käytös	Opettaja tai rehtori	Oppilasta on kuultava. Ilmoitettava huoltajalle ennalta määritellyllä tavalla. Kirjattava Wilma-lomakkeelle.	Yksilöidään teko, hankitaan riittävä selvitys. Max. 2 tuntia. Ei oppituntien aikana, valvottava. Hiljaa istuttaen tai teettämällä ikään ja tekoon suhteutettuja kehittäviä

			tehtäviä. Jälki-istuntoa ei voida suorittaa työraugaistuksena
Opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi Turvaamistoimi, jos oppilaan tai jonkun muun turvallisuus kärsii oppilaan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Myös seuraava työpäivä voidaan evätä oppilaalta perustellusta edellä mainituista syistä, jos opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa sen suunnitteluun, miten oppilaan turvallinen paluu takaisin opetukseen toteutetaan.	Rehtori	Ilmoitettava huoltajalle ja tarvittaessa lastensuojelun sosiaalityöntekijälle Aina tiedoksi kuraattorille (varmistettava yhteistyö sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa). Kirjattava Wilma-lomakkeelle.	Jos poistetaan välttämättömin voimakeinoin, annettava kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle. Yksilöllinen opiskeluhoolto järjestettävä siten, että oppilaalla on henkilökohtainen mahdollisuus keskustella psykologin tai kuraattorin kanssa. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Oppilaalle on laadittava henkilökohtainen suunnitelma opiskeluhoollon ja opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi. Suunnitelma kirjataan oppilaan tuen suunnitelmaan/opetuksen järjestämisen suunnitelmaan sekä opiskeluhooltomuistioon. Suunnitelman kirjaa luokanopettaja/luokanvalvoja ja suunnitelmasta täytyy löytyä tuen toteuttamisen ja seurannan vastuut. Oppilaan ja huoltajan näkökulma huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa.
Kirjallinen varoitus	Rehtori	Kuultava <u>oppilasta ja huoltajaa</u>. Yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti. Huoltajalle kirjallinen päätös valitusosoituksella. Hallintopäätös, kirjattava määritellyllä tavalla. Tiedoksi lastensuojelun sosiaalityöntekijälle.	Huolehdittava yksilöllisen opiskeluhoollon järjestämisestä.
Määräaikainen erottaminen Vakava rikkomus tai toistuva piittaamattomuus	Sivistys-lautakunta	Kuultava <u>oppilasta ja huoltajaa</u>. Teko tai laiminlyönti yksilöitävä. Huoltajalle kirjallinen päätös valitusosoituksella. Hallinnollinen päätös, täytäntöönpanosta päätettävä ja päätös perusteltava. Tiedoksi lastensuojelun	Max. 3kk. Yksilöidään teko ja hankitaan riittävä selvitys Oppilaalle on laadittava henkilökohtainen suunnitelma opiskeluhoollon ja opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi. Suunnitelma kirjataan opetuksen järjestämisen suunnitelmaan/oppilaan

		sosiaalityöntekijälle. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna asiaa käsiteltäessä.	tuen suunnitelmaan sekä opiskeluhuoltomuistioon. Suunnitelman kirjaa luokanopettaja/luokanvalvoja ja suunnitelmasta täytyy löytyä tuen toteuttamisen ja seurannan vastuut. Oppilaan ja huoltajan näkökulma huomioidaan suunnitelmaa laadittaessa. Jos oppilas on käyttäytynyt niin väkivaltaisesti tai uhkaavasti, että toisen oppilaan tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus on kärsinyt tai vakavasti vaarantunut, ja on olemassa ilmeinen vaara, että väkivaltainen tai uhkaava käyttäytyminen toistuu, määräaikainen erottaminen voidaan panna täytäntöön sen estämättä, ettei päätös ole lainvoimainen. Määräaikaista erottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta on päätettävä samalla kun määräaikaisesta erottamisesta päätetään.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet koulussa

Oppilaille 1., 5. ja 8. luokalla toteutettavan laajan terveystarkastuksen yhteydessä opettaja täyttää ”oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa” -lomakkeen, mikäli huoltaja on antanut tähän luvan. Kouluterveydenhoitaja huolehtii luvan kysymisestä sekä toimittaa lomakkeen opettajalle.

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Huoltajan tulee ilmoittaa oppilaan koulupäivän aikaisesta erityisruokavaliosta koululle sekä toimittaa valmistuskeittiöön todistus. Mikäli erityisruokavalio perustuu allergioihin, todistuksen saa opiskeluterveydenhuollon kautta.

Erityisruokavaliot toteutetaan vain terveydenhoitajan, ravitsemusterapeutin tai lääkärin todistuksella, joka vaaditaan ensivaiheessa kaikilta. Eettisistä syistä riittää selvitys, silloin huoltajan on syytä olla yhteydessä suoraan kyseisen yksikön keittiöön / keskuskeittiöön.

Kasvisruokavaihtoehto (lakto-ovo) on tarjolla vapaasti otettavissa.

Huoltajan tulee huolehtia vuosittain tehtävät päivitykset erityisruokavaliotodistukseen:

- kun ruokavalioon tulee lisää vältettäviä ruoka-aineita, toimitetaan uusi todistus
- kun ruokavalioon voidaan lisätä aiemmin vältettyjä ruoka-aineita tai erityisruokavalion tarve poistuu kokonaan, ilmoitus keittiölle riittää

- todistukset tulee toimittaa kyseiseen toimintayksikköön sekä kyseisen yksikönruokapalveluja tuottavalle taholle = yksikön oma keittiö tai keskuskeittiö (yhteystiedot löytyvät kaupungin sivuilta, ruoka- ja puhtauspalvelut)
- huoltajat huolehtivat siitä, että kopio todistuksesta jää heille myös itselle

Kerran toimitettu todistus keliaakikon ruokavaliosta tai pelkästä pähkinäallergiasta riittää.

Mikäli oppilaalle suositellaan turvaruokaa, toimitaan seuraavasti:

1. Vastaanotolla (lääkäri/ravitsemusterapeutti) todetaan tarve määräaikaiselle turvaruokatilaukselle (3 kk, jonka jälkeen päivitettävä tilanne). Pääsääntö hoidossa aina aktiivinen ruokavalion laajentaminen (jos kyseessä ruokaan liittyvät rajoitteet).
2. Turvaruoan osalta toimitaan samoin, kuin erityisruokavalioissa, eli vaaditaan ensivaiheessa todistus (lääkäri/ravitsemusterapeutti), jonka huoltaja toimittaa koululle / varhaiskasvatukseen sekä ruokapalveluille.
3. Todistuksen toimittamisen jälkeen perheen kanssa käydään lävitse olemassa oleva ruokalista ja sen vaihtoehdot ja muodostetaan niistä lapselle / nuorelle oma turvaruokalista. Ravitsemusterapeutin läsnäolo tarpeen mukaan.
4. Jos käytössä olevalta ruokalistalta ei löydetä sopivia vaihtoehtoja, keskustellaan yhdessä muusta sopivasta kokonaisuudesta. Sovitaan yksi tai useampi mieleinen hiilihydraattisäke ja proteiinin lähde aterialle sekä leipä ja kasvis – tai hedelmällisäke ja näin muodostetaan käyttöön otettava turvaruokalista.
5. Kun sopiva turvaruokalista on sovittu, huoltajat (mahdollisesti ravitsemusasiantuntijan kanssa) tekee turvaruokatilauksen ruokapalveluille. Lähtökohta on, että sovittua tapaa noudatetaan 3 kk ja sen jälkeen keskustellaan jatkon tarpeellisuudesta.
6. Huoltajia pyydetään aktiivisesti seuraamaan lapsen / nuoren tilannetta turvaruoan nauttimisen suhteen, onko käyttöön otettu malli sopiva, onko tarvetta muuttaa ruokaa / ruokailutilannetta ja pyytää heitä olemaan yhteydessä pikimmiten jos ongelmia syntyy.
7. Turvaruoan tarpeen päättyessä siitä tulee tiedottaa kyseistä yksikköä sekä myös ruokapalveluja
8. Tämä ohje on yleisohje. Jokaisen lapsen / nuoren osalta turvaruoan käyttöönotosta keskustellaan erikseen huoltajien, koulun / varhaiskasvatuksen edustajien sekä ruokapalvelujen kesken.

Koulun/päiväkodin vaihtuessa huoltaja huolehtii siitä, että erityisruokavaliotiedot siirtyvät oikeaan yksikköön (ruokapalvelut eivät voi kyseisiä tietoja välittää), olemalla yhteydessä kyseiseen yksikköön ja kyseisen yksikön ruokapalveluja tuottavaan tahoon.

Toivottavaa olisi, että erityisruokavaliota noudattavan asiakkaan poissa ollessa, siitä tiedotettaisiin ruokapalveluja tuottavaa tahoa. Näin vältetään annoksen turhalta valmistamiselta, turhaa hävikkiä.

Lääkehoitoa toteutetaan myös muualla kuin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä. Ensisijaisesti lääkintä tapahtuu kuitenkin kotona ja on huoltajan vastuulla. Mikäli oppilas tarvitsee välttämätöntä lääkitystä koulupäivän aikana, se toteutetaan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti.

Pääperiaatteena on, että toteutetaan lääkehoitoa missä ympäristössä tahansa, tulee sen perustua riittävän yksityiskohtaisesti laadittuun toiminta- tai työyksikkökohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan, johon kaikkien lääkehoitoa toteuttavien tulee perehtyä. Lapuan kouluilla ja oppilaitoksissa on vain yksittäisiä lääkehoitoa saavia oppilaita, joten yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma on kuvattu tässä opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa. Yksittäisen lapsen lääkehoitoon liittyvistä asioista tehdään lisäksi kirjallinen suunnitelma ja kaikki lääkehoitoa antavat henkilöt perehdytetään suunnitelmaan koulun tasolla.

Lapuan kaupungin koulujen ja oppilaitosten lääkehoitosuunnitelma

Huoltajan tulee tuoda esiin oppilaan mahdolliset pitkäaikaiset sairaudet tai muut rajoitteet toimintakyvyssä heti oppilaan aloittaessa koulussa tai uusien tarpeiden ilmetessä.

Tiedot tulee toimittaa tarvittavilta osin myös muulle henkilöstölle ja keittiöhenkilökunnalle.

Pitkäaikaissairaiden lasten hoidon koordinointi-, ohjaus- ja seuranta vastuu on terveydenhuollolla.

Ensisijaisesti lapsen lääkehoito on huoltajan vastuulla. Lapselle voidaan antaa koulupäivän aikana vain välttämättömiä lääkärin määräämiä lääkkeitä, joiden annostelua ei voida hoitaa koulupäivän ulkopuolella. Lapsen lääkitystä vaativasta pitkäaikaissairaudesta tehdään yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä huoltajan, koulun henkilöstön ja terveydenhuollon välillä. Kouluterveydenhoitaja vastaa suunnitelman kirjaamisesta. Lääkehoitosuunnitelma tehdään sekä pitkäaikaissairauteen liittyvässä lääkehoidossa että lyhytaikaisen, kuurimuotoisen lääkkeen antamisesta.

Oppilaan lääkintä koulupäivän aikana perustuu huoltajan ja lääkehoitoa antavan työntekijän väliseen sopimukseen. Vanhempien vastuulla on yhteistyössä terveydenhuollon toimijoiden kanssa perehdyttää henkilöstö varahenkilöineen lääkitsemiseen.

Ensisijaisesti lääkkeen antaa terveydenhuollon ammattihenkilö (esim. lähihoitaja). Tällöin tulee varmistaa, että lapsen lääkityksen osaavia työntekijöitä on saatavilla koko koulupäivän ajan. Mikäli koulussa ei ole em. koulutuksen saanutta henkilöä, lääkkeen voi antaa myös joku muu. Tällöin tulee varmistaa, että työntekijälle on annettu riittävä perehdytys ja lisäkoulutus, ja hänen osaamisensa on varmistettu. Huoltajien on aina tiedettävä kuka lapsen lääkehoitoa toteuttaa.

Huoltaja toimittaa annettavat lääkkeet kouluun annostusohjeineen alkuperäispakkauksissa. Lääke annetaan lääkehoitosuunnitelmassa sovitun mukaisesti tai akuutissa tilanteessa lääkkeen määrääjän (reseptilääke), lääkepakkaukseen painetun tai terveydenhuollon ammattilaisen (itsehoitolääke) ohjeen mukaisesti. Koulussa on sovittu paikka lasten lääkkeiden säilyttämisestä ja se on lukittava. Jääkaapissa säilytettävät lääkkeet tulee säilyttää erillään ruokatarvikkeista omassa lukittavassa säiliössä. Lääkepakkaukseen tulee kirjoittaa lapsen nimi, jotta välttyään sekaannuksilta.

Vaativamman lääkehoidon toteuttamiseksi (esimerkiksi insuliinin pistäminen diabeetikkolapselle, nenämahaletku, PEG) tarvitsee muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö lapsi- ja lääkehoitokohtaisen lääkehoitoluvan. Luvan saanti edellyttää perehdytyksen ja lisäkoulutuksen

sekä osaamisen varmistamista ja näytön. Perehdytyksen toteuttavat hyvinvointialueen ammattilaiset ja lääkeluvan myöntää hyvinvointialueen lääkäri.

5. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoiltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoiltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoillon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoillossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoiltosuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon kouluilta tullut informaatio. Koulut huolehtivat, että yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamisessa on huomioitu huoltajien ja oppilaiden näkökulma. Vähimmäisvaatimus on, että lukuvuosisuunnitelma käydään läpi vanhempainuimikunnassa ja oppilaskunnan hallituksessa. Opiskeluhoiltohenkilöstö ja opetushenkilöstö osallistuu yhteisöllisen opiskeluhoillon suunnittelemiseen ja toteuttamiseen osana omaa työkuvaansa.

Koulun henkilöstön kanssa käydään lukuvuosittain läpi opiskeluhoillon pääperiaatteet ja koulun toimintamallit. Uusille työntekijöille annetaan oleellinen tieto perehdytyksen yhteydessä. Kukin koulu perehdyttää opiskeluhoiltohenkilöstön omiin käytänteihinsä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen sekä opiskeluhoillon toimia kuljetetaan rinnakkain varmistaen, että oppilas saa tarvitsemansa tuen molemmilla osa-alueilla.

Saman ketjun mukaisesti toimitaan myös joustavan perusopetuksen oppilaiden osalta. Mikäli oppilas opiskelee sairaalakoulussa, tehdään tiivistä yhteistyötä koko jakson ajan ja erityisesti nivelvaiheissa. Oman koulun opiskeluhoitohenkilöstön tulee olla koko ajan tietoinen prosessin kulusta.

Opiskeluhoillon ohjausryhmä koordinoi kaupungin tason yhteistyötä ja huolehtii siitä, että kouluilla on ajantasainen tieto toimintamalleista ja yhteyshenkilöistä. Opiskeluhoitohenkilöstö on mukana hyvinvointialueen verkostoissa ja tuo omalta osaltaan informaatiota kouluille. Opiskeluhoitohenkilöstön työtehtävät monialaisen yhteistyön rajapinnoilla ovat luonteva linkki koulun ulkopuolisiin palveluihin (kuraattori -> sosiaalityö, terveydenhoitaja -> erityistason sairaanhoidon palvelut). Kaupungin turvallisuusasiantuntija toimii linkkinä yhteistyöhön poliisin kanssa.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma on nähtävillä kaupungin nettisivuilla. Koulukohtaiset tiedot löytyvät koulujen nettisivuilta ja lukuvuosisuunnitelmasta. Kukin rehtori vastaa tarkemmasta tiedottamisesta koulunsa henkilöstölle, oppilaille ja huoltajille. Opiskeluhoollon ohjausryhmä tiedottaa yhteistyötahoja.

6. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa suunnitelmaosuuden päivittämisestä. Osuus käydään läpi lukuvuosittain. Koulun opiskeluhoitoryhmä vastaa yksikkötasoisesta perehdyttämisestä ja tiedottamisesta.

Häirintä = Tilanne, jossa luodaan esimerkiksi seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään, vammaisuuteen tai muuhun tasa-arvo- tai yhdenvertaisuuslaissa säädettyyn syrjintäperusteeseen liittyvä toista henkilöä halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Kiusaaminen = Tahallista, toistuvaa ja tietoista toisen epämiellyttäväksi kokemaa psyykkistä, fyysistä, verbaalista tai sosiaalista toimintaa, jossa vahvempi tai vahvemmat alistavat puolustuskyvyttöä.

Väkivalta = Vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista.

Ennalta ehkäisevät toimet

Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ennaltaehkäistään rakentamalla koulun ilmapiiristä avoin ja suvaitseväinen. Jokainen toimija omalta osaltaan sitoutuu kehittämään ja ylläpitämään kannustavaa ja turvallista toimintakulttuuria. Alla luetellaan konkreettisia toimenpiteitä:

- tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan systemaattisesti
- luokissa ja koulussa on yhteisesti sovitut säännöt
- kurinpitotoimista ja seuraamuksista on tiedotettu koulun oppilaita, henkilöstöä ja vanhempia
- seuraamuksia, kasvatustalkusteluja ja kurinpitotoimia käytetään sovitun mukaisesti
- oppilaiden kanssa tehdään yhteisiä sopimuksia
- koulussa toimii oppilaskunta, jonka tehtävänä on lisätä oppilaiden osallisuutta
- yhteisöllisen opiskeluhoollon keinoin lisätään yhteisöllisyyttä, kouluun kiinnittymistä ja oppilaiden osallisuutta
- kummi- ja tukioppilastoiminta on systemaattista

- ryhmäyttäminen on osa koulun toimintakulttuuria
- valvonnasta huolehditaan

Esiintyvyyden seuraaminen

Kaupungissa toteutetaan vuosittain oma hyvinvointikysely, jossa kartoitetaan kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän esiintyvyyttä. Kansallisella tasolla osallistutaan THL:n toteuttamaan kouluterveyskyselyyn. Opetuksen järjestäjä huomioi tulokset oman toimintansa suuntaamisessa. Koulujen opiskeluhuoltoryhmät tarkastelevat tuloksia omalta osaltaan ja hyödyntävät niitä toiminnassaan.

Ongelmatilanteisiin puuttuminen

Alla on kuvattu kaupungin yhteiset käytänteet. Koulut voivat halutessaan tehdä malleihin tarkennuksia.

Kiusaamista ehkäisevät säännöt:

Kaikki koulussa sitoutuvat yhteisiin kiusaamista ehkäisevien sääntöjen noudattamiseen

- kouluun tulee luoda turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri niin, että kuka tahansa voi kertoa kiusaamistapauksista tietäen, että ongelma otetaan vakavasti ja siihen puututaan
- yhteisöllisyyden kehittämiseen ja ylläpitämiseen kiinnitetään erityistä huomiota
- oppilaille annetaan tietoa kiusaamisesta ja sen muodoista
- kouluun ja luokkaan sovitaan oppilaiden kanssa yhteiset säännöt ja ne käsitellään yhdessä vähintään syksyisin
- kaikkien on puututtava kiusaamistapauksiin ja kaikki ovat vastuussa kiusaamisesta. Koska välitunnit ovat yleisiä kiusaamispaikkoja, opettaja huolehtii valvontavastuustaan.
- ensisijaisesti kiusaamistapauksista kerrotaan omalle opettajalle tai opettajakunnasta nimetyille työryhmälle
- varmistetaan työryhmän puolueettomuus

Kaikilla on tiedossa, mitä kiusaamisesta seuraa:

Kun kiusaaminen tulee ilmi jo aivan alkuvaiheessa, voidaan keinona käyttää esimerkiksi

- kirjallinen anteeksipyyntö
  - kertoo, mitä on tapahtunut
  - osoittaa ymmärtävänsä, mitä haittaa, kärsimystä ja mielipahaa on teollaan aiheuttanut, pyytää anteeksi tekoaan
- anteeksipyyntöä voidaan vahvistaa myös jonkinlaisella seuraamuksella tai sovituksella, jonka osapuolet sopivat yhdessä.
- oppilasta pyydetään lupaamaan, ettei tee vastaavaa enää ja tehdään sopimus, mitä seuraa, jos hän rikkoo lupauksensa (= asia menee työryhmän käsittelyyn)

Jos kiusaaminen tulee ilmi vasta, kun se on jatkunut pitkään, tehdään seuraavasti:

- työryhmän perustaminen
  - 2-5 jäsentä
  - jokaista tapausta käsittelee kaksi ryhmän jäsentä
- työryhmä käsittelee ilmi tullutta kiusaamistapausta
  - kiusatun kanssa keskustellaan
  - yritetään saada selville konkreettisia asioita kiusaajista
  - asiat kirjataan muistiin

- jokainen kiusaaja noudetaan yksitellen keskustellen ennalta ilmoittamatta saman tunnin aikana
  - kiusaajia ei saa päästää keskustelemaan keskenään
  - kiusaajat eivät ole tietoisia työryhmän työskentelystä
  - kiusaajille tehdään selväksi, että kahdenkeskeinen keskustelu tullaan uusimaan
- keskustelut uusitaan ennalta ilmoittamatta seuraavana päivänä tai korkeintaan 3-4 päivän kuluttua.
- kiusaajan ja kiusatun vanhemmille ilmoitetaan asiasta
  - vanhemmat voidaan tavata myös henkilökohtaisesti
- seurantakeskus käydään 1-2 viikon kuluttua käsittelyn alkamisesta
  - kiusatulta tarkistetaan, onko kiusaaminen loppunut
  - työryhmä on koko ajan seurannut kiusaajien käyttäytymistä
  - tarvittaessa kootaan moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Rehtori huolehtii yhteisten pelisääntöjen tiedottamisesta oppilaille, muulle henkilökunnalle ja vanhemmille sekä vanhempaintoimikunnalle. Vanhempia kehoitetaan ottamaan yhteyttä kouluun heti kiusaamisen tultua ilmi kotona.

Väkivaltatilanne koulussa

- ryhdy välittömiin ensiapu- ja hälytystoimiin turvallisuus/ kriisisuunnitelman mukaisesti
- tieto rehtorille, henkilöstölle, kriisiryhmälle
- huolehdi oppilaat turvaan, huolehdi erityisesti silminnäkijöistä
- turvallisuuden tunne, rauhallisuus
- pidä huoli, että oppilaiden kanssa on aina joku aikuinen ja ettei oppilaita päästetä kotiin ennen kuin tilanne on rauhoittunut ja nuorimpien kohdalla tiedetään, että kotona odottaa joku
- tarvittaessa saattaja
- ilmoita huoltajille sovitulla tavalla mahdollisimman pian
- keskustelut luokissa opettajien/kriisityöntekijöiden johdolla -läpikäyntikeskustelut henkilöstön kanssa
- yhteistyö huoltajien kanssa – tarvittaessa asiaa käsitteleviä vanhempainiltoja

Jos koululle joudutaan soittamaan ambulanssi väkivaltatilanteissa, on aina ilmoitettava myös poliisille.

Jos opettaja kokee väkivaltaa tai sen uhkaa

- Ilmoitus väkivaltatilanteista työsuojeluun, lomake esihenkilöltä.

Mikäli opettajaan on käyty käsiksi, tulee opettajan viipymättä tehtävä poliisille rikosilmoitus huolimatta siitä, että tekijä olisi alle 15-vuotias.

Tarkempi kouluille suunnattu ohje väkivaltatilanteissa toimimiselle löytyy Tuen käsikirjasta.

Mahdollisesti väkivaltaisesti käyttäytyvän henkilön saapuminen koululle

- Työntekijän saadessa tietoonsa, että toimintayksikköön on saapumassa henkilö, joka saattaa käyttäytyä väkivaltaisesti, on hänen tiedotettava asiasta muille paikalla oleville työntekijöille.

- Väkivaltaiseksi epäilty henkilö tulisi pyrkiä kohtaamaan ulkona tai sisätilassa, jossa on vähintään kaksi poistumistietä.
- Kohdatessa kuuntele rauhallisesti, mitä henkilöllä on sanottavana, älä väittele vastaan vaan ole myötätuntoinen. Ihmisillä on erilaisia tapoja esittää asiansa.
- Tyyntyttele henkilöä pitämällä äänesi rauhallisena ja tasaisena, huuda vain, jos tarvitset apua.
- Kertaa henkilölle mitä hän on sanonut ja esitä asiaan liittyviä kysymyksiä, jotta hän ymmärtää sinun kuuntelevan häntä.
- Sisätiloissa pyri varmistamaan, että sinun ja kiihtyneen henkilön välissä on jokin äkilliseltä ryntäämiseltä suojaava este esim. pöytä. Varmista myös, että takanasi on ovi, josta paeta.
- Varmista ettei henkilön ulottuvilla ole mitään lyömiseen tai heittämiseen soveltuvaa irrallista esinettä.
- Jos henkilö osoittaa selvästi aikovansa hyökätä, kiellä häntä lyhyillä ja selkeillä sanoilla: seis, ei, irti jne.
- Jos joudut fyysiseen kosketukseen henkilön kanssa, toimi päättäväisesti.

Epäily seksuaalisesta hyväksikäytöstä tai väkivallasta

Epäily lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ilmoitetaan sekä lastensuojeluun että poliisille.

Jos sinulle herää epäily, että lapsi/nuori on kokenut seksuaalista hyväksikäyttöä tai väkivaltaa

- Pyri lapsen/nuoren läsnä ollessa suhtautumaan tilanteeseen mahdollisimman rauhallisesti ja pyri pitämään lapsen arki ennallaan.
- Ota mahdollisimman pian yhteyttä poliisiin. Kiireellisessä tapauksessa voit soittaa yleiseen hätänumeroon 112. Muuten ota yhteys virka-aikaan oman paikkauntasi poliisilaitokseen.
- Poliisi pyytää terveydenhuollolta asian selvittämiseksi mahdollisesti tarvittavat lääkärin tutkimukset. Poliisi ja terveydenhuolto arvioivat, kuinka kiireellisesti tutkimukset tulee tehdä. Usein lääkärin tutkimukset voidaan tehdä virka-aikana.
- Jos epäilysi herää lapsen/nuoren puheista, kirjoita mahdollisimman sanatarkasti muistiin, mitä hän kertoo, missä yhteydessä asia tuli esille sekä mahdollisesti esittämäsi kysymykset. Kirjoittaessasi käytä mahdollisimman sanatarkasti lapsen/nuoren omia ilmaisuja. Älä lisää niihin omia tulkintojasi tai täytä kertomuksen mahdollisia aukkoja.
- Jos kysyt, tarkenna vain lapsen/nuoren jo kertomaa asiaa avoimin ja neutraalein kysymyksin, kuten "Mitä tarkoitat?" tai "Kerro siitä vähän tarkemmin".
- Älä itse vaadi tai painosta lasta/nuorta kertomaan asiasta, vaan jätä sen selvittely asiantuntijoille. Voit sanoa lapselle/nuorelle, että kuuntelet häntä ja että hän voi kertoa sinulle kaikista mahdollisista asioista.
- Vältä oma-aloitteista asiasta kyselemistä ja tyydy tilanteeseen, jos lapsi/nuori ei spontaanisti halua puhua siitä. Rikostutkinnan kannalta on todella tärkeää, että epäilyaiheesta puhutaan lapsen/nuoren kanssa mahdollisimman vähän ja johdattelematta ennen hänen virallista haastatteluaan.
- Vältä puhumista asiasta muiden aikuisten kanssa lapsen/nuoren kuullen ja pyri purkamaan omaa ahdistustasi siten, että hän ei ole paikalla. Joskus ympäristön voimakkaat reaktiot voivat olla lapselle/nuorelle yhtä haitallisia kuin itse rikoksen uhriksi joutumisen kokemus. Pyri suojelemaan lasta/nuorta tällaisilta reaktioilta.

Väkivaltaan puuttuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä

Kun omat tiedot ja taidot eivät enää riitä, on pyydettävä apua muilta toimijoilta. Työntekijänä ei tarvitse tehdä päätöksiä yksin, vaan toimia yhteisesti sovittujen toimintatapojen mukaisesti soveltaen ohjeistusta kunkin tilanteen, perheen ja lapsen tarpeiden vaatimalla tavalla. Työntekijällä tulee olla mahdollisuus konsultaatioon ja muuhun tarvittavaan tukeen kuten työnohjaukseen. Epäily lapsen kohdistuvasta väkivallasta tai kaltoin kohtelusta on aina lastensuojelun asia. Lastensuojelulaki velvoittaa ammattilaisia ilmoittamaan lastensuojeluun näissä tilanteissa.

Kun puhut lapsen kanssa väkivaltakokemuksista, huomioi seuraavat asiat

- Lapsen vastuulla ei ole ottaa väkivalta puheeksi. Ole selkeä ja aseta konkreettisia kysymyksiä.
- Varmista, että lapsi ei joudu uudelleen väkivallan kohteeksi, kerrottuaan kokemuksestaan ulkopuoliselle. Arvioi uusiutuvan väkivallan riski.
- Kun lapsi on turvassa ja ilmapiiri turvallinen, hänellä on tarve kertoa kokemuksistaan.
- Kerro lapselle, että olet tietoinen perheessä tapahtuvasta väkivallasta ja kuuntele lasta.
- Kerro lapselle, että väkivalta herättää erilaisia tunteita, sekä tekijää että väkivallan kohteeksi joutunutta kohtaan.
- Kerro, että väkivalta on aina väärin ja että se on aikuisten vastuulla. Älä syyllistä ketään.
- Käytä selkeää kieltä. Nimeä väkivalta.

Jälkiseurannan käytänteet

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän yhteydessä perustetaan matalalla kynnyksellä opiskeluhoollon monialainen asiantuntijatyöryhmä, jossa sovitaan seurannan toteuttamisesta.

Opettajan ja rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta toiminnasta

Opettajalla ja rehtorilla on velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Sekä teon kohde että tekijä ohjataan opiskeluhoolltopalvelujen piiriin, mikäli työntekijällä herää huoli heidän hyvinvoinnistaan. Tarpeen vaatiessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä yhteistyössä huoltajan kanssa hoitamaan asiaa.

7. Kriisisuunnitelma

Kriisitilanteita ennaltaehkäistään osana koulun toimintakulttuurin ja -mallien kehittämistä. Mahdolliset kriisitilanteet tunnistetaan ja tilanteisiin varaudutaan toimintamallein, harjoituksin sekä ylläpitämällä toimintavalmiuksia.

Koululla on nimettynä kriisir ryhmä (ensisijaisesti opiskeluhoolltoryhmä), jota johtaa rehtori tai tämän sijainen. Kriisir ryhmän tehtävänä on

1. Huolehtia toimintansa suunnittelusta ja sen kirjaamisesta lukuvuosisuunnitelmaan opiskeluhuollon osuuteen.
2. Kirjata ryhmän sisäinen työnjako ja vastuuketju
3. Tunnistaa todennäköisimmät kriisitilanteet (riskikartoitus) ja varmistaa varautuminen sekä toimintamallit näissä
4. Selvittää etukäteen kriisitilanteissa tärkeät paikallisesti/alueellisesti toimivat yhteistyötahot ja sopia yhteistyön periaatteista ja käytännöistä
5. Perehdyttää koulun muuta henkilöstöä suunnitelmaan
6. Huolehtia siitä, että tarpeellinen toimijajoukko tietää miten toimia erilaisissa tilanteissa ja miten tilanteesta tiedotetaan kriisin eri vaiheissa
7. Organisoida toimintaa kriisitilanteissa
8. Huolehtia välittömästä henkisen tuen tarpeesta sekä mahdollisista jatkotoimista
9. Arvioida kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja tehdä kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset

Yleisohje toimintaan äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

1. välittömältä vaaralta suojaaminen/ensiapu
2. viranomaisyhteydenotto, 112
3. rehtorin/kriisiryhmän tiedottaminen -> kriisiryhmä ohjaa seuraavia vaiheita:
4. psykososiaalinen tuki
5. muu tiedottaminen ja yhteydenotot
  - opetuksen järjestäjä
  - oppilaat ja huoltajat
  - muu henkilöstö
  - hyvinvointialueen kriisiryhmä 044 4700 444
  - lehdistö (tiedottamisvastuusta sopiminen)

Toimintamallit yleisimmissä kriisitilanteissa kuvataan tarkemmin Tuen käsikirjassa.

Tämä opiskeluhoitosuunnitelma on päivitetty 13.6.2025

Suunnitelma on käsitelty Lapuan kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmässä sekä lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä 20.8.2025